

TARIM ARAZİLERİNİN PERİYODİK İZLENMESİ

To'rayeva Nigora Ramazon kizi

“Karşı Devlet Teknik Üniversitesi”

Annotatsiya: Bu makalede, Özbekistan Cumhuriyeti'nde arazi kaynaklarının etkin yönetimi çerçevesinde yürütülen arazi izleme sisteminin amacı, görevleri ve uygulanma usulleri detaylı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dünya izleme, kontrol sistemi, gözetim, cumhuriyet izleme, bölgesel izleme, yerel izleme, dünya izleme alt sistemleri.

Аннотация: В данной статье представлены цели и задачи мониторинга земель в нашей республике и порядок его проведения.

Ключевые слова: Мониторинг земель, система контроля, наблюдение, республиканский мониторинг, региональный мониторинг, локальный мониторинг, малые системы мониторинга земель.

Abstract: This article presents the objectives and tasks of land monitoring in our republic and the procedure for conducting it.

Key words: Land monitoring, control system, surveillance, republic monitoring, regional monitoring, local monitoring, small systems of land monitoring.

Tarımsal amaçlı arazilerde periyodik izleme çalışmaları (bundan sonra “periyodik izleme” olarak anılacaktır) aşağıdaki amaçlarla yürütülmektedir:

- Sulama ve meliorasyon şebekelerinin bozulması sonucunda durumu kötüleşen tarımsal sulanabilir arazilerin alanı ve durumu belirlenir;
- Çiftçi işletmelerine ve diğer tarımsal kuruluşlara tahsis edilmemiş, boş duran ve tarımsal amaçlı arazilerin alanı ve durumu tespit edilir;
- Kullanımdan çıkan ve yeniden tarımsal üretim sürecine kazandırılan arazilerin durumu ve büyüklüğü belirlenir;
- Tarımsal amaçlı arazilere ilişkin bilgi bankası oluşturulur.

Periyodik izleme öncesindeki hazırlık sürecinde ise aşağıdaki unsurlar incelenir:

- İlçe veya bölgenin tarımsal uzmanlaşma yönelimi (iştirislaşması);
- Tarımsal amaçlı arazilerin kullanımı ve arazi kullanıcılarına ilişkin bilgiler;
- Sulanabilir, şartlı sulanabilir ve kıraç (lalmi) ekim alanlarının büyüklüğü ve durumu;
- Bahçecilik, bağcılık, dut yetiştiriciliği ve diğer çok yıllık meyve ağaçlarının yanı sıra fidanlık alanlarının miktarı ve durumu;
- Sabanlanmamış topraklar (bo'z yerlar), çayır ve mera arazilerinin kullanım durumu.

Tarımsal amaçlı arazilerin melioratif durumundaki değişikliklere etki eden faktörler, gerçekleştirilen meliorasyon önlemlerinin durumu ve bu arazilerin su ile temin edilme seviyesi;

Çiftçi işletmelerine ve diğer tarım kuruluşlarına tahsis edilmemiş, boş durumda bulunan tarımsal amaçlı arazilerin alanı ve mevcut durumu;

Tarımsal amaçlı arazilerin kullanımıyla ilgili geçmiş dönemlerde gerçekleştirilen izleme (monitoring) sonuçlarına ilişkin bilgiler.

İlçelerin idari-territoryal sınırları çerçevesinde periyodik izleme çalışmaları her beş yılda bir “O‘zdaverloyiha” Enstitüsü ve onun bölgesel şubeleri tarafından, Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Bütçesi fonları (bütçe parametrelerinde öngörülen kaynaklar dahilinde), Tarımı Geliştirme ve Gıda Güvenliği Fonu kaynakları, bütçe dışı kaynaklar, uluslararası mali kuruluşların fonları, yabancı kuruluşların hibeleri ve yürürlükteki mevzuatla yasaklanmamış diğer kaynaklar hesabına gerçekleştirilir.



“Tarım arazilerinin izlenmesine yönelik dron görüntüsü”

Tarımsal amaçlı arazilerde ve ekim alanlarında izleme çalışmalarının yürütülmesinde aşağıdaki kartografik materyaller temel alınır:

- Sulanabilir ve kıraç (lalmi) bölgeler için — 1:10.000 ve 1:25.000 ölçekli haritalar, küçük arazi sahipleri, arazi kullanıcıları ve kiracılar için — 1:5.000 ve 1:2.000 ölçekli haritalar;
- Çöl bölgeleri, dağlık ve dağ etekleri için — 1:25.000, 1:50.000 ve ihtiyaç halinde 1:100.000 ölçekli kartografik materyaller.

Hazırlık süreci sırasında, tarımsal amaçlı araziler ve ekim alanlarında yapılacak izleme faaliyetlerine asosiy oluşturan aşağıdaki belgeler toplanır ve incelenir:

Tarımsal amaçlı araziler ve ekim alanlarında izleme çalışmaları kapsamında aşağıdaki belgeler toplanmakta ve incelenmektedir:

- Arazi parçasına ilişkin mülkiyet veya kullanım hakkını belirleyen belgeler ve arazi

tahsislerine dair diğer belgeler;

- Tarımsal amaçlı arazilerin yüzölçümü ve bunların sayısal haritaları;
- Son yıllarda tarımsal amaçlı arazilerde gerçekleştirilen envanter ve izleme çalışmaları ile ilgili materyaller;
- Toprak, meliorasyon, jeobotanik ve diğer bilimsel araştırmalar, ayrıca işletme içi ve işletmeler arası arazi planlama projelerine dair belgeler.

Saha gözlem çalışmaları sırasında tespit edilen değişiklikler, tarımsal amaçlı arazilerdeki arazi sahipleri, kullanıcılar ve kiracılara ait alanların kartografik materyallerine ve “O‘zdaverloyiha” Enstitüsü tarafından oluşturulmuş tarımsal arazi veri tabanına kaydedilir.

Periyodik izleme, “O‘zdaverloyiha” Enstitüsü ve onun bölgesel birimleri ile birlikte ilçe tarım bölümü uzmanları ve yerinde arazi sahipleri, kullanıcılar ve kiracıların (veya temsilcilerinin) iştiraki bilan sahada gerçekleştirilir.

Periyodik izleme sonuçları temelida arazi sahipleri, kullanıcılar ve kiracılar ölçeğinde bir veri tabanı oluşturulur ve arazi raporlarında yer alan bilgilerle fiilen kullanılan arazi miktarı karşılaştırılır.

Tarımsal amaçlı arazilerin mevcut durumu ve bunların kullanımına dair kısa bir analiz yapılır.

İzleme sürecinde, mülkiyet belgeleri resmi olarak düzenlenmemiş, çiftçi işletmeleri ve diğer tarım kuruluşlarına tahsis edilmemiş, boş duran tarımsal araziler tespit edilir.

Periyodik izleme sonuçları, izleme işlemlerinin tamamlandığı gün itibariyle, arazi sahipleri, kullanıcılar ve kiracılar ile idari bölgeler (ilçe ve şehirler) bazında toplanır ve sonuçlar bir tutanakla resmileştirilerek ilgili ilçe (örneğin Quvasoy şehri) valiliklerine sunulur.

İzleme sürecinde arazi ile ilgili mevzuat hükümlerinin ihlali tespit edilgen taqdirda, bu durumla ilgili bilgiler, tarımsal amaçlı arazilerin korunmasıyla görevli devlet denetim organlarına bir iş günü içerisinde iletilir.

Periyodik izleme sonuçlarına göre iki nüsha halinde bir dosya klasörü hazırlanır. Dosyanın asıl nüshası izleme çalışmalarını yürüten “O‘zdaverloyiha” Enstitüsünün ilgili bölge ofisinde, ikinci nüshası ise ilçe (Quvasoy şehri) tarım bölümünde muhafaza qilinadi.

Tarımsal amaçlı araziler ve ekim alanlarında izleme çalışmalarının tamamlanmasından so‘ng, arazi sahipleri, kullanıcılar ve kiracılara ait arazi türü, konturu va sınırları hakkında barcha bilgiler on iş günü içinde “O‘zdaverloyiha” Enstitüsünün arazi bilgi sistemi portalında oluşturuladi ve bu bilgiler bilgi ve iletişim texnologiyaları vasitasi bilan Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Vergi Komitesi nezdindeki Kadaastro Ajansının çevrimiçi coğrafi bilgi portalına entegre qilinadi.

Kaynakça

1. Turayev, R. A. (2022). *Arazi İzleme* (Ders kitabı).
2. Khudoyberdiyev, F. Sh., Bobojonov, S. O., & Muxamadov, Q. M. O. (2022). Orta Asya ülkelerinde atık yönetim tesislerinin mevcut durumu. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 2(5), 967–976.
3. Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Kararı. Tarımsal amaçlı arazilerde izleme çalışmalarının yürütülmesi, arazilerin korunması ve arazi planlama faaliyetlerini düzenleyici

normatif-hukuki belgelerin onaylanmasına dair karar.